CYLCHLYTHYR MISOL

RHIF 2

ADERYN Y TO

Dirgelwch Aderyn y To diflannol

ADERYN Y TO

Passer Domesticus (Pas-er-do-mest-ic-ws)

Aderyn bach prysur sydd byth yn bell o ddyn! Dysgwch y rheswm am eu lleihad.....

Rwyf wrth fy modd ymhlith sbwriel!

Mae Aderyn y To yn aderyn swnllyd, cymdeithasgar! Mae wrth eu fodd ymhlith sbwriel a gwastraff, ac mae hyd yn oed wedi llwyddo i ddilyn pobl o amgylch y byd!

Roedd unwaith yn gyffredin iawn ar draws y DU, ond mae wedi troi'n aderyn dirgel yn ddiweddar. Mae eu niferoedd bellach yn disgyn yn yr ardd ac yng nghefn gwlad, felly mae wedi'i osod ar y rhestr goch sy'n darparu gwybodaeth am rywogaethau sydd mewn perygl o ddiflannu.

Mae Adar y To i'w gweld gan amlaf mewn ffermydd, trefi a gerddi, ac nid ydynt yn hoffi byw mewn ardaloedd heb eu haddasu megis coetiroedd, coedwigoedd, glaswelltiroedd neu ddiffeithdiroedd.

Mae Adar y To wedi clwydo'n gymdeithasol yn y gaeaf erioed, yn aml yn gwasgu eu hunain yn agos at ei gilydd mewn llwyni bytholwyrdd, adeiladau wedi'u gorchuddio ag eiddew, toeon gwellt a hyd yn oed lampau stryd.

STATWS COCH

Gwarchod Tŷ

Nythod Taclus?

www.inra.fr

Mae Adar y To yn nythu mewn amrywiaeth o leoedd gwahanol, mewn tyllau mewn waliau carreg neu greigiau, mewn eiddew neu blanhigion dringol ar dai neu fanciau neu hyd yn oed ar glogwyn môr neu mewn llwyni. Pan gaiff y nyth ei adeiladu mewn eiddew, mae'n troi'n llanast blêr o wellt a sbwriel, yn llawn plu - ychydig fel plant yn eu harddegau!

Drwg iawn!

Mae Adar y To yn eithaf ymosodol wrth ddefnyddio safleoedd nythu adar eraill, gan orfodi'r preswylwyr blaenorol i adael! Weithiau, maent hyd yn oed yn adeiladu nythod yn syth ar ben un arall! Mae Gwenoliaid y Bondo a Gwenoliaid y Tywod oll yn cael eu bwlio! (Peidiwch â phoeni - mae'r ymddygiad hwn i'w weld yn fwy cyffredin mewn cynefinoedd lle mae'r Aderyn y To wedi cael ei gyflwyno.)

Wyau

Mae Adar y To yn dodwy 5 neu 6 ŵy brith. Gallant fod yn ddu, yn frown neu'n llwyd fel lludw ar gefndir ag arlliw glas neu wyn hufennog. Maent yn feintiau ac yn siapiau gwahanol, ac mae eu marciau'n amrywio.

Byddwch yn Gefnogwr Adar y To!

BWYD HYFRYD FWYD!

Mae deiet Aderyn y To yn amrywiol. Mae'n bwyta hadau, cnau, aeron, blagur, trychfilod a sborion. Gwnaiff fwyta bron unrhyw beth! Calonnau blodau'r haul, hadau egni uchel, cnau daear, siwed a hyd yn oed sborion o'r gegin! Yn ôl ymchwil ym 1940, roedd 838 wahanol fath o fwyd mewn stumogau Adar y To.

BLODAU ALLAN! ADAR Y TO I MEWN!

Mae'r aderyn direidus hwn yn hoffi dinistrio blodau am ryw reswm. Mae'n gas gan Adar y To Friallu a Chrocysau melyn, gan eu dinistrio mewn gerddi sy'n eu cynnwys! Maent hefyd yn mwynhau cymryd bath llwch mewn gwlâu hadau newydd, gan gythruddo nifer o arddwyr!

CARTREFI HAPUS!

Bydd Adar y To yn aros yn eich gardd drwy'r flwyddyn os oes ganddynt le diogel i guddio a nythu. Maent yn hoffi coed trwchus (yn enwedig coed bedw) a llwyni. Maent hefyd yn hoffi nythu mewn tyllau, megis bylchau dan fondo toeon tai. Mae Adar y To yn hapus i nythu mewn blychau nythu.

LLE I YMOLCHI

Fel pob aderyn, mae angen i Adar y To ymolchi i gadw'u plu yn raenus - a byddant yn defnyddio dŵr a llwch. Os nad oes gennych bwll, gwnaiff dysgl fas o ddŵr y tro fel bath.

Gadewch ddarn gwag o bridd i Adar y To ei ddefnyddio fel bath llwch yn yr haf - ond sicrhewch ei fod mewn lle agored er mwyn iddyn nhw allu cadw golwg am berygl pan fyddant yn ymolchi.

Er bod poblogaeth Adar y To yn disgyn yn y DU, maent yn dal i fod yn gwneud yn eithaf da yng Nghastell-nedd Port Talbot; mwy na thebyg eu bod yn ymweld â'ch bwydwyr adar yn aml! Fodd bynnag, nid yw cefnder Aderyn y To, Golfan y Mynydd, wedi cael ei weld yng Nghastell-nedd Port Talbot ers amser maith. Maent yn nythu mewn tyllau yn bennaf, felly maent gan amlaf yn byw mewn coetiroedd. Mae eu diet yn debyg i Adar y To, felly gallai gosod bwydwyr adar sy'n cynnwys hadau eu hannog i ddychwelyd i'r ardal.

© David Morris

Cronfa Hadau

Er nad yw'n aderyn dŵr, gall Aderyn y To nofio os oes angen iddo, megis i ddianc rhag ysglyfaethwr. Ceisiodd Adar y To a ddaliwyd mewn trap dros ddysgl o ddŵr ddianc drwy blymio i'r dŵr a nofio o un rhan o'r trap i'r llall.

Mawr neu Fach?

Bach am eu maint?

Mae Aderyn y To yn tueddu i dyfu rhwng 14cm a 15cm. Mae hyd ei adenydd rhwng 21cm a 25cm, a gall bwyso hyd at 32g.

Pwy yw'r mwyaf deniadol?

Mae gan Aderyn y To gwryw gefn brith lliw castan, crib llwyd, gwaelod llwyd a bib du. Mae'r fenyw yn llwydfrown diflas gyda llinellau tywyllach. Pwy ydych chi'n credu yw'r mwyaf deniadol?

Adar ar goll?

RSPB

Bu cwymp aruthrol o 64% yn nifer Adar y To rhwng 1972 a 1996, 9.6 miliwn yn llai o'r adar yn ôl amcangyfrifon.

Gwylio adar gyda'r RSPB

Dangosodd canlyniadau Arolwg Gwylio Adar Gerddi yr RSPB 2008 mai dim ond 3½ Aderyn y To a welwyd ar gyfartaledd ym mhob gardd, o'i gymharu â deg ym 1979.

Enwau Arbennig

Enwau Lleol am Adar y To

Mae llawer o'r enwau Saesneg lleol am Adar y To yn amrywiadau ar 'spuggie', 'spadger' a geiriau cyffelyb.

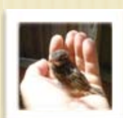

Image http://www.thebirdnerds.com